LAUSUNTO 17.2.2026

U 70/2025 vp – Komission ehdotukset EAKR- ja ESR-asetuksiksi

Pohjois-Savon liitto pitää Euroopan alue- ja rakennepolitiikkaa keskeisenä välineenä alueellisen koheesion vahvistamisessa. EAKR-asetuksen oikeusperusta on SEUT 174 ja 176 artikloissa. SEUT 174 velvoittaa unionia kiinnittämään erityistä huomiota vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin ja erittäin harvaan asuttuihin alueisiin.

Suomen liittymissopimukseen perustuva pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisasema (NSPA) on osa tätä oikeudellista kokonaisuutta. NSPA on perussopimusperusteinen ratkaisu Suomen rakenteellisten erityisolosuhteiden huomioimiseksi.

NSPA ja rahoituksen turvaaminen

Pohjois-Savon näkökulmasta on välttämätöntä, että:

- NSPA-erityismääräraha turvataan myös uudella ohjelmakaudella,
- rahoituksen taso säilyy vähintään nykyisellä tasolla,
- erityisrahoitus perustuu selkeään ja ennakoitavaan laskentamekanismiin asetustasolla.

Liittymissopimuksen mukainen erityisasema on säilytettävä neuvotteluissa.

ESR ja väestömuutoksiin vastaaminen

ESR-asetuksen väestömuutoksiin vastaavat tavoitteet ovat Pohjois-Savolle keskeisiä. Väestön ikääntyminen, työvoiman saatavuushaasteet ja muuttoliike ovat pysyviä rakenteellisia haasteita. Pohjois-Savon liitto pitää tärkeänä paikallisen kehittämisen mahdollistamista osana aluekehittämistä ja tukee hallinnon kehittämistä tukemaan joustavaa kehittämistyötä pienissäkin hankkeissa.

On tärkeää, että ESR-varoja voidaan joustavasti kohdentaa:

- osaamisen vahvistamiseen ja jatkuvaan oppimiseen,
- työvoiman saatavuuden parantamiseen ja osallisuuden parantamiseen,
- työperäisen maahanmuuton ja kotoutumisen tukemiseen,
- Paikalliseen kehittämiseen sekä kansalaistoimijalähtöisen kehittämisen tukeminen

Väestökehityksen heikkeneminen on SEUT 174 artiklan tarkoittama pysyvä väestöön liittyvä haitta, joka tulee huomioida rahoituksen kohdentamisessa.

Tulospohjaisuus ja hallinnollinen toteutettavuus

Tulospohjaisuuden vahvistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Vaikuttavuuden osoittaminen on tärkeää.

Samalla on kuitenkin varmistettava, että:

- eri alueiden lähtöolosuhteet huomioidaan tulostavoitteissa,
- harvaan asuttuja ja rakennemuutoksesta kärsiviä alueita ei aseteta epärealistiseen asemaan,
- rahoitus ei ohjaudu yksinomaan sinne, missä tulokset syntyvät nopeimmin.

Lisäksi hallinnollisen taakan on pysyttävä kohtuullisena. Välittävien toimielinten tehtäviä ei tule lisätä kohtuuttomasti uusilla seuranta- ja valvontavelvoitteilla. Tulospohjaisuuden toteuttamisen tulee olla suhteellisuusperiaatteen mukaista.

Pohjois-Savon liitto

Timo Ollila